

De Plateaux

A.E. van der Heijden

De Plateaux is het Nederlandse deel van een grensoverschrijdend natuurgebied gelegen in de Brabantse Kempen ten zuiden van Valkenswaard. Het gebied ligt op de overgang van droge zandgrond naar het vochtige beekdal van de Dommel in het aangrenzende België. Door deze variatie komt er een lange lijst van veelal zeldzame libellensoorten voor.

Korte karakteristiek

De Plateaux, met een oppervlakte van ruim 330 hectare, is aangekocht en wordt beheerd door Natuurmonumenten. Over de Belgische grens loopt het gebied naadloos over in het 175 hectare tellende Hageven, dat wordt beheerd door het Belgische Natuurreservaten VZW. Het Hageven bestaat uit het lage deel van het Dommeldal en kenmerkt zich door vochtige heide, uitgebreide moerassen, vennen, een serie kunstmatige vis- en amfibieënvijvers en de Dommel zelf. De Plateaux bestaat vooral uit hoge, vlakke en relatief droge zandgronden (vandaar de naam). Verder bestaat het gebied uit droge heideterreinen en veel Grove dennenbos dat oorspronkelijk aangeplant is als stuthout voor de Limburgse mijnbouw. In het Nederlandse deel bevinden zich echter ook de enige authentieke Nederlandse vloeiwieden,

Foto: K. Veling

De Vierplek is een in Nederland algemene soort van stilstaande wateren die ook op de Plateaux in ruime mate aanwezig zijn.

de Pelterheggen. Deze werden in het begin van de negentiende eeuw aangelegd voor grasproductie voor de paarden van het Nederlandse leger en de Antwerpse paardentram. Bevloeiing met kalkrijk Maaswater en verrijking met lössgrond hebben er tot een bijzondere plantengroei geleid met onder andere Herfsttijloos, Grote Keverorchis en Echte sleutelbloem. Rond 1930 ging een groot deel van de vloeiwieden op de schop om plaats te maken voor populierenbos (luciferindustrie), maar een deel van de kanalen en vloeiwieden is recentelijk hersteld. Buiten de vloeiwieden wordt een groot deel van het gebied begraasd door IJslandse pony's en Galloway runderen.

Welke libellensoorten, waar en wanneer?

De tabel geeft aan welke libellensoorten er op de Plateaux zijn waargenomen sinds 1990. Te zien is dat er op de Plateaux nogal wat zeldzame soorten voorkomen. De meest bijzondere soorten, zwerveren daargelaten, zijn Tangpantserjuffer en Tengere pantserjuffer, Beekoeverlibel, Bandheidelibel en Kempense heidelibel. Al deze libellen zijn echte zomer-soorten, waardoor augustus waarschijnlijk de meest interessante tijd is voor het zoeken naar libellen.

Bandheidelibellen en Beekoeverlibellen zitten gedurende hun vliegtijd, zeker in de open terreinen zoals de droge heidevlakten, letterlijk overal langs de paden, ook als er geen water in de directe omgeving is. Beekoeverlibellen zijn daarnaast op zonnige plekken met veel vegetatie bij stromend water te vinden. Een grote kans op een ontmoeting met Bandheidelibellen bestaat vooral langs het pad dat vanaf de parkeerplaats bij de werkschuur langs de vloeiwieden loopt. Langs het kanaaltje dat de vloeiwieden scheidt van dit pad, zitten ze vaak te zonnen in de vegetatie. Bandheidelibellen hebben een lage, vlinderachtige vlucht en zijn als ze vliegen vaak moeilijk te zien. Boven het kanaaltje vliegen verder vaak Weidebeekjuffers en Blauwe breedscheenjuffers.

Vanaf de werkschuur van Natuurmonumenten gezien ligt iets voorbij de vloeiveiden naar links een grote, door runderen begraasde heidevlakte. In dit gedeelte, dat via een klaphekje te bereiken is, bevinden zich een aantal kleine poeltjes en stukjes natte heide vlak langs het pad. Deze plekken bieden een verhoogde kans op het waarnemen van Kempense heidelibellen, een andere specialiteit van het gebied. De Kempense heidelibel wordt echter nooit in grote aantallen gezien. Op dagen met goed weer zijn maximaal twintig exemplaren waargenomen. De poeltjes langs het pad zijn eveneens erg geschikt voor pantserjuffers. De Tangpantserjuffer en Tengere pantserjuffer komen geen van beide in grote aantallen in het gebied voor.

Voor beide soorten geldt dat je een beetje geluk moet hebben omdat ze tussen de grote aantallen Gewone pantserjuffers erg snel over het hoofd gezien worden.

Waargenomen soorten libellen na 1990 in de Plateaux met een indicatie van talrijkheid.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Status
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	algemeen
Bruine winterjuffer	<i>Sympetma fusca</i>	schaars
Zwervende pantserjuffer	<i>Lestes barbarus</i>	vrij schaars
Tangpantserjuffer	<i>Lestes dryas</i>	vrij schaars
Gewone pantserjuffer	<i>Lestes sponsa</i>	zeer algemeen
Tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>	schaars
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	algemeen
Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>	algemeen
Lantaantje	<i>Ischnura elegans</i>	algemeen
Tengere grasjuffer	<i>Ischnura pumilio</i>	schaars
Vuurjuffer	<i>Pyrhosoma nymphula</i>	algemeen
Watersnuffel	<i>Enallagma cyathigerum</i>	zeer algemeen
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	algemeen
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	algemeen
Kleine roodoogjuffer	<i>Erythronia viridulum</i>	algemeen
Koraaljuffer	<i>Ceragrion tenellum</i>	vrij schaars
Glassnijder	<i>Brachytron pratense</i>	vrij schaars
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>	algemeen
Venglazenmaker	<i>Aeshna juncea</i>	vrij schaars
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	algemeen
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	algemeen
Metaalglanslibel	<i>Somatochlora metallica</i>	vrij schaars
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	vrij schaars
Bruine korenbout	<i>Libellula fulva</i>	vrij schaars
Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	algemeen
Zuidelijke oeverlibel	<i>Orthetrum brunneum</i>	zwerfer
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	algemeen
Beekoeverlibel	<i>Orthetrum coerulescens</i>	algemeen
Vuurlibel	<i>Crocothemis erythraea</i>	zwerfer
Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	zeer algemeen
Kempense heidelibel	<i>Sympetrum depressiusculum</i>	vrij schaars
Geelvlekheidelibel	<i>Sympetrum flavolum</i>	vrij schaars
Bandheidelibel	<i>Sympetrum pedemontanum</i>	algemeen
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	algemeen
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	zeer algemeen
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	algemeen

Foto: A.E. van der Heijden

De in Nederland zeldzame Beekoeverlibel is algemeen op de Plateaux. Hier een mannetje.

Op pad op de Plateaux

De fietsmogelijkheden op de Plateaux zijn nogal beperkt. Paden zijn onverhard of bedekt met steenslag. Wandelmogelijkheden zijn er echter genoeg. De meeste paden zijn voor voetgangers toegankelijk, ook zonder lidmaatschap van de Vereniging Natuurmonumenten. Bordjes geven aan waar men niet mag komen.

Bij de parkeerplaats bij de werkschuur van Natuurmonumenten langs de N69 beginnen diverse wandelroutes en zijn wandelkaartjes van het gebied te krijgen. Daar staan ook informatiepanelen over het gebied.

Vanaf de parkeerplaats bij de werkschuur loopt een pad vrijwel direct langs de Pelterheggen. Langs dit pad worden 's zomers regelmatig Bandheidelibellen gezien. Ook bij de Pelterheggen staan informatiepanelen, met (natuur)historische informatie. De vloeiveiden zijn niet toegankelijk zonder toestemming. Natuurmonumenten organiseert wel meerdere keren per jaar excursies voor haar leden; bij die gelegenheden is het betreden van de vloeiveiden wel mogelijk. Over het algemeen geldt echter dat de soorten die er rond vliegen ook langs de paden van het gebied te vinden zijn.

Vanaf de werkschuur voert een ander pad naar het meer noordelijke deel van de Plateaux. Dit deel wordt vooral gekenmerkt door droge natuur, maar er stromen een aantal ondiepe kanaaltjes met zeer helder water en zanderige

De Bandheidelibel is één van de meest opvallende libellen van Nederland en komt veel voor op de Plateaux. Hier een mannetje.

bodem doorheen. Deze kanaaltjes worden op de meer open trajecten bewoond door grote aantallen Weidebeekjuffers.

Het gecombineerde gebied Plateaux - Hageven heeft een klein bezoekerscentrum, het Natuur Educatief Centrum De Wulp. Dit bezoekerscentrum, geopend op zaterdag en zondag van 14.00 tot 16.30 uur, is in België gelegen, aan de kant van Neerpelt. Hier is informatie over het gebied te krijgen. Ook is er een wisselende expositie van foto's die in het gebied gemaakt zijn. Bij De Wulp beginnen diverse wandelroutes, waaronder het Natuurleerpad, een korte route langs een aantal interessante stukjes natte natuur. Het Natuurleerpad voert onder andere over een vlonderpad door een moerasje waar Gevlekte glanslibellen zijn waargenomen en waar, aan de rand, grote aantallen Beekoeverlibellen kunnen zitten. De routes die bij De Wulp beginnen lopen meer door het lage, vochtiger deel van het Dommeldal dan de routes die bij de werkschuur starten en volgen in sommige gevallen de Dommel zelf. Langs de Dommel staan, evenals bij enkele poelen, vogelkijkhutten.

Hoe kom ik er?

Het makkelijkst is de Plateaux te bereiken per auto. Vanaf de A67, afslag Waalre, volgt u de N69 door Valkenswaard en verder naar het zuiden. Bijna tien kilometer ten zuiden van Valkenswaard bevindt zich aan de rechterkant van de weg een BP benzinstation. Hier tegenover staat een werkschuur van Natuurmonumenten. Bij deze schuur is ruime parkeergelegenheid. Vanaf de parkeerplaats is het hele gebied gemakkelijk te bewandelen. De bereikbaarheid met het openbaar vervoer is lastiger. Het dichtstbijzijnde NS-station is Eindhoven CS en streekbussen (vanaf dit station) komen niet dichterbij dan Bergeijk en Valkenswaard. In de genoemde plaatsen kunnen wel fietsen gehuurd worden.

*Antoine van der Heijden
Struisgras 17
2804 NM Gouda
dragonflies@europe.com*